

Aan de heer Geert Bourgeois
Minister-president van Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend
Erfgoed

Martelaarsplein 19
1000 BRUSSEL

uw kenmerk

-

ons kenmerk

bijlagen

-

vragen naar / e-mail

bea.kayaerts@vlaanderen.be

telefoonnummer

02-553 64 61

datum

28 februari 2018

Betreft: Advies over de wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit wat betreft projectsubsidies

Mijnheer de minister-president,

SARO ontving op 23 januari 2018 uw adviesvraag over het besluit van Vlaamse Regering houdende de wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, wat betreft projectsubsidies. De adviesvraag gaat uit van een adviestermijn van dertig dagen.

Artikel 10.1.1 van het Onroerenderfgoeddecreet bepaalt o.m. dat de Vlaamse Regering, binnen de perken van de daartoe op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap beschikbare kredieten, projectsubsidies kan toekennen. De nadere regels daarvoor zijn vastgelegd in hoofdstuk 10, afdeling 3 van het Onroerenderfgoedbesluit. Met voorliggend besluit worden wijzigingen doorgevoerd aan de uitvoeringsbepalingen inzake de projectsubsidie. Het betreft een aantal generieke wijzigingen die van toepassing zijn op alle projectsubsidies, alsook een aantal specifieke wijzigingen in functie van projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek.

De raad vindt het positief dat de Vlaamse Regering de noodzaak aan synthetiserend onderzoek inzake archeologie erkent. Het jaarlijks voorzien van één miljoen euro voor archeologisch syntheseonderzoek is een stap in de goede richting om te komen tot een structurele ondersteuning die effectieve kenniswinst

inzake archeologie stimuleert.¹ De raad beaamt dat de nood aan dergelijk onderzoek in Vlaanderen groot is en verwelkomt elk initiatief om het tekort aan syntheseonderzoek te remediëren.² De raad maakt niettemin een voorbehoud bij het gekozen instrument, m.n. de projectsubsidie, om de beoogde doelstelling te bereiken en wenst een aantal aandachtspunten te formuleren.

SARO meent allereerst dat het niet aangewezen is om het structurele tekort aan syntheseonderzoek te financieren door middel van een jaarlijkse projectoproep en pleit voor een inbedding van dergelijk onderzoek in de structurele werking van het Agentschap Onroerend Erfgoed en/of de wetenschappelijke onderzoeksinstellingen. De raad pleitte er reeds eerder voor dat het Agentschap Onroerend Erfgoed een leidende en coördinerende rol zou opnemen inzake het syntheseonderzoek voor archeologie en aldus de cyclische voortgang van het wetenschappelijke onderzoek moet bewaken.³ Om draagvlak te behouden voor het archeologiebeleid is het essentieel dat archeologienota's en archeologierapporten worden gesynthetiseerd en dat de kenniswinst wordt ontsloten. Het voortschrijdend inzicht moet leiden tot een afname in het archeologisch onderzoek via doorwerking in de GGA-kaarten. Bovendien is een bijgewerkte onderzoeksbalans essentieel om de nodige prioriteiten te kunnen stellen en keuzes te maken. Tegelijkertijd moet voldoende aandacht gaan naar een toegankelijke en inzichtelijke vertaalslag van de wetenschappelijke kenniswinst inzake archeologie, naar het ruimere publiek. Bij de selectie en evaluatie van projecten, moet steeds voldoende aandacht uitgaan naar zowel de fysieke als de intellectuele toegankelijkheid van de onderzoeksresultaten voor een ruim publiek. De regierol voor dit alles situeert zich op Vlaams niveau.

Het is voor de raad bovendien onduidelijk of de vooropgestelde premiepercentages een voldoende stimulans zullen teweegbrengen. Voor archeologisch syntheseonderzoek kan het subsidiebedrag variëren tussen de 60 en 90% van de totale aanvaardbare projectkosten. Indien het aandeel eigen middelen van de aanvrager van de projectsubsidie voor archeologisch syntheseonderzoek te groot wordt, dreigt het initiatief zijn doel voorbij te schieten. Het is bovendien onduidelijk op welke basis het percentage aan onderzoeksfinanciering uiteindelijk zal bepaald worden, of dit variabel is en, zo ja, welke parameters dan zullen gehanteerd worden.

De focus op archeologisch onderzoek vertaalt zich bovendien in een differentiatie van de subsidiepercentages. Het subsidiebedrag voor archeologisch syntheseonderzoek zal variëren tussen de 60% en 90% van de totale aanvaardbare projectkosten, daar waar de overige types projectsubsidies aanspraak kunnen maken op maximaal 60%. Met het oog een gelijkwaardige inzet op de diverse doelstellingen van het instrument projectsubsidies, pleit de raad ervoor om in het uitvoeringsbesluit enkel de minimum- en maximumpercentages die gelden voor alle projectsubsidies vast te leggen. In de projectoproep kunnen de boven- en ondergrens desgewenst en afhankelijk van de maatschappelijke en wetenschappelijke noden, gespecificeerd worden.

Aansluitend vraagt de raad een ruime toegang tot de financiële ondersteuning inzake archeologisch syntheseonderzoek te bewaken. Naast archeologische bedrijven moeten ook lokale besturen met een eigen werking inzake archeologie, alsook andere actoren die actief zijn binnen de sector, aanspraak kunnen maken op de ondersteuning. Diverse lokale besturen hebben een centraliserende, regisserende of sturende rol opgenomen inzake archeologie. Een belangrijk aandeel van de archeologische kennis en

¹ Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2017-2018, p. 13: *'Voor het vervolgonderzoek zullen projecten geselecteerd worden na een oproep en een projectsubsidie ontvangen. Ik voorzie hiervoor vanaf 2018 1 miljoen euro recurrent.'*

² SARO 2017|30. Advies van 13 september 2017 over de conceptnota evaluatie Onroerend Erfgoed.

³ SARO 2017|33. Advies van 20 december 2017 over de wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet.

expertise situeert zich op lokaal niveau. De raad vraagt aandacht voor een voldoende ondersteuning van de lokale besturen bij het ontsluiten van de lokaal aanwezige kennis en informatie.

Dat met voorliggend voorstel het instrument van de projectsubsidie wordt geactiveerd, is positief. De raad waarschuwt evenwel voor een te eenzijdige inzet van het instrument projectsubsidies, m.n. ter ondersteuning van de opmaak van archeologische syntheserapporten. De focus van de projectsubsidie moet volgens de Memorie van Toelichting bij het Onroerendergoeddecreet ruim worden opgevat: *‘Communicatie, educatie en sensibilisering zijn de beste manieren om de burger te bereiken en te overtuigen van het belang van onroerend erfgoed. Hiervoor voorziet het decreet in jaarlijkse nominatieve subsidies door middel van de projectoproepen. Deze projectoproepen kunnen educatie, sensibilisatie en de duurzame ontsluiting en beleving van het onroerend erfgoed voor het brede publiek beogen.’* De raad vraagt aldus het evenwicht te bewaren tussen de verschillende doelstellingen van het instrument projectsubsidie. Er is nog geen perspectief op het activeren van projectsubsidies voor communicatie, educatie en sensibilisering. De raad vraagt ook deze pijlers te activeren.

Met het oog op een duurzame en structurele ondersteuning van het archeologisch syntheseonderzoek in Vlaanderen, vraagt de raad tot slot niet overhaast te werk te gaan. De raad stelt vast dat voorliggende wijzigingen aan het besluit reeds werden gecommuniceerd naar de sector, nog voor het volledige besluitvormingsproces is afgerond.⁴ De raad wijst tevens op de dynamiek in de archeologiesector naar aanleiding van de wijzigingen die recent werden doorgevoerd in de archeologieregelgeving. De raad betreurt vanuit die optiek dat met voorliggend besluit - parallel aan het lopende traject tot wijziging van het Onroerendergoedbesluit naar aanleiding van de evaluatie van het Onroerendergoeddecreet - bijkomende wijzigingen worden doorgevoerd.

Met vriendelijke groeten,

Filiep Loosveldt
voorzitter SARO

⁴ De toelichting vond plaats op 29 januari 2018: <https://www.onroerendergoed.be/nl/actueel/agenda/toelichting-over-projectsubsidies-voor-archeologisch-syntheseonderzoek>